

ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ В ЗМІ

Юліана Казімова

*Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра журналістики та засобів масової комунікації,
вул. Князя Романа, 3, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: kazimovauliana@gmail.com*

У статті досліджено специфіку подання інформації щодо війни в Україні та української проблеми різними ЗМІ. Також проаналізовано тематику повідомлень, які стосуються війни в Україні, підхід журналістів до висвітлення української проблеми. Можна ствердити, що теми, які стосуються війни в Україні, деякі журналісти подають оперативно, але вони часто не беруть до уваги важливі факти, деталі та пояснення, яких потребує аудиторія.

Ключові слова: українська проблема, завдання ЗМІ, дезінформація суспільства, всебічне подання інформації.

Як відомо, одним із чинників, які сприяють вирішенню глобальних проблем є якісне, а отже, вчасне і правдиве інформування суспільства. З огляду на те, що актуальною на сьогодні є проблема, яка турбує українське суспільство вже тривалий час – українсько-російська війна, так само актуальним є і висвітлення цієї проблеми нашими ЗМІ. Хоча українські журналісти й подають достатньо інформації стосовно цієї проблеми, проте, на жаль, не завжди вона є повною й правдивою. Тож яке завдання сьогодні насамперед повинні виконувати ЗМІ України? Оскільки на Сході нашої держави діє розгалужена агентура спецслужб РФ, російські диверсанти та найманці, Росія постачає їх зброєю та новими бойовиками, веде обстріли наших позицій зі своєї території, то завдання ЗМІ є подвійним: не тільки якісно і вчасно повідомляти правдиву інформацію, але й вести гідну боротьбу, на рівні, із дезінформацією суспільства.

Мета статті – з’ясувати специфіку подання різними ЗМІ інформації, яка стосується української проблеми.

Об’єктом статті є матеріали, статті, сюжети у ЗМІ, присвячені темі українсько-російської війни та української проблеми загалом. *Предмет* статті – підбір журналістами тематики висвітлення української проблеми, специфіка написання і підготовки матеріалів журналістами у газеті та на телебаченні. *Завдання* – проаналізувати сюжети на телебаченні та статті в газетах стосовно теми українсько-російської війни та української проблеми загалом.

Отже, українські ЗМІ по-різному висвітлюють проблему українсько-російської війни. Деякі журналісти намагаються всебічно передавати інформацію своїй аудиторії, а деякі подають тільки факти, хоча, на жаль, як одні, так й інші не завжди професійно виконують своє завдання. У чому ж полягає проблема неякісного або неповного висвітлення української проблеми? Здебільшого тематика питань, які стосуються україн-

ської проблеми усіх ЗМІ, зводиться до повідомлень такого типу: бійці АТО, вимушено переміщені особи, інша сторона конфлікту (як бойовики, так і уряд РФ), мешканці окупованих територій, волонтери, сім'ї бійців української армії, а також діти, яких торкнувся конфлікт. І далі цього списку майже ніхто не виходить.

Для прикладу візьмемо телеканал "1+1" і коротко проаналізуємо випуск ТСН за цей рік. На жаль, сюжетів про війну в Україні не так багато, як би мало бути, адже інформації значно більше. Серед сюжетів, які стосуються українського питання, лише п'ять присвячено українській проблемі, хоча вона може вкластися в щонайменше 10 сюжетів, якщо не більше [3, с. 230]. Один із матеріалів, які стосуються української проблеми, вийшов під назвою "Доба в зоні АТО минула з великою кількістю обстрілів, але без загиблих та поранених". У цьому сюжеті мова йде про те, що хоча 52 рази порушувався режим припинення вогню, і стріляли навіть на відносно тихій Луганщині, неспокійно було і у Маріупольському секторі – Широкиному, Гнутовому та Маріїнці, і у Донецькому напрямку: там "гатили" міномети забороненого калібру, – лише на Авдіївку впало близько п'яти десятків мін, проте ні загиблих, ні поранених не було. Сюжет складається із багатьох синхронів із свідками пострілів. Також подано відеоряд із місця події. Але цей матеріал лише повідомляє про подію, а пояснень і деталей немає.

Інший сюжет, який стосується теми, містить інформацію про те, що бійці батальйону "Донбас" виявили у своїх лавах так звані "мертві душі". У цьому матеріалі журналісти висвітлили питання-проблему того, що в зоні АТО виявили людей, присутніх лише за документами. Адже на передовій їх ніколи не бачили. У сюжеті також зазначено, що військові певні, що місця в батальйоні продають, а відтак і статуси учасників бойових дій. Цей відеоматеріал триває майже п'ять хвилин. В одному із синхронів мова йде про те, що війна є бізнесом. Серед синхронів є також і з бійцями батальйону "Донбас". Журналісти відзначають, що одному із бійців, які лише за документами є в зоні АТО, телефонували журналісти. Цього чоловіка звать Данило Львович. Та він сказав, що зараз перебуває в Києві. А троє інших бійців вдалося знайти у Черкасах. У матеріалі також є синхрон із Генерал-майором митної служби України. Цей сюжет є дещо розгорнутішим, проте його можна було б подати із більшою кількістю фактів.

Вищезазначених сюжетів безліч, й проаналізувавши їх, можна зробити висновок, що теми, які стосуються війни в Україні, тележурналісти каналу "1+1" подають не у повному варіанті, хоча й оперативно, але вони пропускають певні факти, деталі та пояснення, яких потребують телеглядачі. Ці сюжети є досить вузькі, а суспільство потребує повного й усебічного висвітлення усіх, навіть найменших питань, які стосуються війни в Україні. Як стверджував дослідник В. Здоровега: "Подієва інформація зі стислим оперативним коментарем є хлібом насущним журналістики, без якого не може обійтися щоденна газета і навіть тижневик. Без цього інформаційного хліба неможливе успішне функціонування радіо і телебачення, причому останнє має змогу не тільки сказати, але й показати" [2, с. 276].

Якщо на телебаченні, навіть за відсутності повноти тексту, деяку інформацію можна зрозуміти із відеоряду, то в пресі це зробити дещо важче: що журналіст написав, і як написав, так і зрозуміла аудиторія. До того ж, у багатьох українських газетах простежено

значний плюралізм у підходах та редакційних політиках щодо висвітлення конфлікту, а також спостерігається високий рівень непевності серед журналістів щодо професійних орієнтирів. Про що це свідчить? Про те, що українська журналістська спільнота досі не виробила універсальних правил, а журналісти перебувають у пошуку професійних орієнтирів. А отже, журналісти керуються власним досвідом та поглядами, а не установленими редакційними практиками і стандартами [1, 204 с.].

На сьогодні, на жаль, серед журналістів є одностайне розуміння важливості теми конфлікту, однак більшість спостерігає зниження інтересу аудиторії до цих тем, у зв'язку з накопиченою втомою від інформації такого типу, а відтак, зменшення інтенсивності висвітлення цих тем у медіа. Наприклад, якщо для аналізу взяти конкретну газету "Українську правду", і осмислити зміст матеріалів, які подають журналісти щодо української проблеми за останніх півроку, то можна зробити висновок, що у цій газеті дещо змінений перелік питань, які стосуються української проблеми і на відміну від інших газет, журналісти "Української правди" глибше і ширше висвітлюють певні питання. Наприклад, у травні 2016 року журналісти "Української правди" за цілий місяць подали такі матеріали: "Аваков: "першотравневі мітинги" пройшли без ексцесів та шуму", "Головне управління розвідки Міноборони України встановило факти прибуття на територію Донбасу особового складу та постачання озброєння та військової техніки і боєприпасів з території РФ", "Бойовики не пустили місію ОБСЄ до Новоазовська, стріляли у повітря" тощо.

Отже, як бачимо, у новині про те, що першотравневі мітинги пройшли без ексцесів, журналісти подали інформацію про те, що в Україні демонстрації "лівих" та комуністів, присвячені 1 травня, пройшли "тихо, без ексцесів та шуму". У цій статті зазначено, що у деяких містах кількість правоохоронців, які забезпечували порядок під час проведення заходів, перевищувала кількість учасників демонстрацій: у Дніпропетровську участь у акції з нагоди "першотравня" взяли 25 осіб під охороною 193 поліцейських, у Черкасах – 30 осіб під охороною 50 поліцейських, у Києві – 30 осіб під охороною 60 поліцейських, у Херсоні – 48 осіб під охороною 40 поліцейських. Крім цього, було повідомлено й про те, що Головне управління розвідки Міноборони України встановило факти прибуття на територію Донбасу особового складу та постачання озброєння і військової техніки й боєприпасів з території РФ. Зокрема, у Донецьк прибули ешелон з військовою технікою (на залізничних платформах три танки, чотири БМП, дві 120-міліметрові самохідні артилерійські установки "Нона-С" та шість вагонів з боєприпасами).

Щодо матеріалу про те, що бойовики не пустили місію ОБСЄ до Новоазовська, стріляли у повітря, то у ньому журналісти повідомили, що представники незаконних збройних формувань продовжують перешкоджати діяльності СММ ОБСЄ на територіях Донецької та Луганської областей, які не підконтрольні українській владі. У статті зазначено, що у суботу в обідню пору на шляху до Новоазовська на схід, недалеко від блокпоста так званої "ДНР", коли патруль наближався до нього, було зроблено попереджувальні постріли у повітря з боку персоналу блок-поста. Патрулю довелося виїхати назад до Маріуполя. На додаток до цього інциденту, тому, що відбулося в Авдіївці, один з наших літальних апаратів був збитий ракетою над Горлівкою".

Стосовно ж тематики української проблеми, яку журналісти обирали впродовж вересня-2016 року, то вона складалася із таких тем: за добу в зоні АТО поранено трьох бійців, СБУ спільно з поліцією в районі проведення АТО затримала бойовика терористичної організації “ДНР”, бойовики у п’ятницю 16 разів порушили режим припинення вогню тощо.

Отже, у новині про трьох поранених бійців журналісти розповіли про те, що за добу в зоні проведення антитерористичної операції 3 військовослужбовців отримали поранення: “За минулу добу жоден український військовий не загинув, однак троє були поранені”.

Також було подано інформацію про те, що до заручників на Донбасі допустять координатора ОБСЄ: “До незаконно затриманих на території окупованого Донбасу людей найближчим часом допустять координатора підгрупи Тристоронньої контактної групи з гуманітарних питань від ОБСЄ Тоні Фріша”. Коли журналісти “Української правди” повідомляли про те, що СБУ затримала чергового бойовика “ДНР”, то у новині було сказано, що СБУ спільно з поліцією в районі проведення АТО затримала бойовика терористичної організації “ДНР”. У цій статті журналісти детально розповіли, що зловмисник, житель Волноваського району Донецької області, приєднався до терористів у червні 2014 року. До того, як вступити в ряди бойовиків, він перебував у виправній колонії для неповнолітніх Донецької області. За словами бойовика, звідти він втік, щоб “служити” в “ДНР”: “Бойовик разом зі спільниками патрулював Путилівський мікрорайон Донецька, неодноразово затримував українських громадян, конвоював їх до каральних структур терористів”. Одним із матеріалів за вересень цього року в “Українській правді” була стаття про те, що бойовики 16 разів порушили “режим тиші” у п’ятницю: “Бойовики у п’ятницю 16 разів порушили режим припинення вогню. На Маріупольському напрямку незаконні збройні формування порушували “режим тиші” в районі Павлопіля, Широкиного, Старогнатівки, Мар’їнки, застосовували при цьому стрілецьку зброю. На Донецькому напрямку обстріли з боку окупантів із гранатометів, кулеметів та стрілецької зброї зафіксовано в районі Авдіївки, Кам’янки, Верхньоторецького та Зайцевого. Окрім того, на Луганському напрямку бойовики вдавалися до збройних провокацій в районі Новоолександрівки та Новозванівки, де також застосовували стрілецьку зброю та кулемети”.

Отже, як бачимо, журналісти “Української правди” намагаються чіткіше і різнобічніше повідомляти деталі, які стосуються українсько-російської війни та війни в Україні загалом, на відміну від інших газет, журналісти яких полюбляють замовчувати теми, лінуються шукати нові інформаційні приводи, не розуміють важливості повного і правдивого висвітлення української проблеми.

Із вищезазначеної інформації можна зробити висновок, що різні ЗМІ по-іншому передають одну і ту саму інформацію. Але під час передання важливих фактів усім журналістам треба пам’ятати про те, що є конкретні принципи передання інформації. І якщо мова йде про глобальні проблеми, то тим більше журналісти повинні усебічно й правдиво подавати інформацію [4, с. 335]. Серед телеканалів у статті було проаналізовано декілька випусків новин на “1+1” з метою визначення рівня їхнього професійного виготовлення. Під час аналізу виготовлення новин на телеканалі “1+1”

вдалося з'ясувати, що сюжетів про війну в Україні не так багато, як би мало бути, адже інформації значно більше: серед сюжетів, які стосуються українського питання лише п'ять присвячено українській проблемі, хоча вона може вкластися у щонайменше 10 сюжетів, якщо не більше. Тематика сюжетів на вищезазначеному телеканалі складається з таких тем: "Доба в зоні АТО минула з великою кількістю обстрілів, але без загиблих та поранених", "Бійці батальйону "Донбас" виявили у своїх лавах так звані "мертві душі" тощо. У сюжеті про виявлення "мертвих душ" журналісти висвітлили питання-проблему того, що в зоні АТО віднайшли людей, присутніх лише за документами. Адже на передовій їх ніколи не бачили. У сюжеті також зазначено, що військові певні, що місця в батальйоні продають, а відтак і статуси учасників бойових дій. Цей відеоматеріал триває майже п'ять хвилин. В одному із синхронів мова йде про те, що війна є бізнесом. Серед синхронів є також і з бійцями батальйону "Донбас".

Проаналізувавши телесюжети каналу "1+1", можна зробити висновок, що теми, які стосуються війни в Україні тележурналісти подають не у повному варіанті, хоча й оперативно, але інколи вони не беруть до уваги певні факти, деталі та пояснення, яких потребують телеглядачі. Ці сюжети є досить вузькі, а суспільство потребує повного й усебічного висвітлення усіх, навіть найменших питань, які стосуються війни в Україні. І якщо на телебаченні, навіть за відсутності повноти тексту, деяку інформацію можна зрозуміти із відеоряду, то в пресі це зробити дещо важче: що журналіст написав, і як написав, так і зрозуміла аудиторія. Крім цього, у багатьох українських газетах простежено значний плюралізм у підходах та редакційних політиках щодо висвітлення конфлікту, а також спостерігається високий рівень непевності серед журналістів щодо професійних орієнтирів. А це свідчить лише про те, що українська журналістська спільнота досі не виробила універсальних правил, а журналісти перебувають у пошуку професійних орієнтирів. А отже, журналісти керуються власним досвідом та поглядами, а не усталеними редакційними практиками і стандартами. Серед журналістів є одностайне розуміння важливості теми конфлікту, однак більшість спостерігає зниження інтересу аудиторії до цих тем, у зв'язку з накопиченою втомою від інформації такого типу, а відтак – зменшення інтенсивності висвітлення цих тем у медіа. У статті також проаналізовано конкретну газету "Українську правду", внаслідок чого стало зрозуміло, що зміст матеріалів, які подають журналісти щодо української проблеми за останніх півроку є глибшим і детальнішим, ніж в інших газетах. До того ж, у цій газеті дещо змінений перелік питань, які стосуються української проблеми. Наприклад, у травні 2016 року журналісти "Української правди" за цілий місяць подали такі матеріали: "Аваков: "першотравневі мітинги" пройшли без ексцесів та шуму", "Головне управління розвідки Міноборони України встановило факти прибуття на територію Донбасу особового складу та постачання озброєння та військової техніки і боєприпасів з території РФ", "Бойовики не пустили місію ОБСЄ до Новоазовська, стріляли у повітря" тощо. Тобто журналісти "Української правди" намагаються повідомляти про питання української проблеми, українсько-російську війну оперативно, правдиво, всебічно та в деталях.

Отже, як би ЗМІ не висвітлювали інформацію про війну в Україні та українську проблему загалом, українські журналісти, незалежно від того, чи це радіо-, чи теле-

журналісти, чи журналісти в газетах, повинні намагатися повідомляти аудиторії всю інформацію, без вигадок, правдиво й усебічно. А також розширювати тематику повідомлень, шукати нові інформаційні приводи та не лінуватися подавати усі факти. Адже від того, наскільки якісно буде подана певна новина залежить певною мірою й вирішення самої проблеми, про яку повідомляють.

Список використаної літератури

1. Бочковський О. І. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / О. Бочковський, С. Сірополко; за ред. К. Костева й Г. Кошаринського. – Мюнхен : Український техніко-господарський інститут, 1993. – 204 с.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості / В. Й. Здоровега : підручник. – 3-тє вид. – Львів : ПАІС, 2008. – 276 с.
3. Шаповал Ю. Телевізійна публіцистика / Юрій Шаповал. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 230 с.
4. Юровський А. Основы телелевизионной журналистики / Александр Юровский, Рудольф Борецкий. – М. : Изд. Московского ун-та, 1966. – 335 с.

Стаття надійшла до редколегії 21. 09. 16

Прийнята до друку 05. 10. 16

COVERAGE OF UKRAINIAN ISSUES IN THE MEDIA

Yuliana Kazimova

*National University "Lviv Polytechnic",
Department of Journalism and Mass Communication,
Kniazia Romana Str., 3, 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: kazimovauliana@gmail.com*

In the article investigated the specific presentation of information on the war in Ukraine and Ukrainian issues in different media. Also analyzed the messages relating to the war in Ukraine, way for Ukrainian journalists to highlight problems.

Because the analysis was reported that topics related to the war in Ukraine journalist serves no full version, although quickly, but omitting certain facts, details and explanations required by viewers. These stories are quite narrow, and society needs full coverage of a comprehensive and all, even the smallest of issues relating to the war in Ukraine.

And if the television, even without the complete text of some of the information can be understood from the video, then press slightly harder to do: audience understood as a journalist wrote.

In addition, many Ukrainian newspapers traced significant plurality in approaches and policies regarding editorial coverage of the conflict, and a high level of uncertainty among journalists on professional guidelines. This only shows that the Ukrainian journalist community has not developed a universal rule, and journalists are in search of professional guidelines.

Today among journalists are unanimous understanding of the importance of the theme of conflict, but most audiences watching the decline of interest in these subjects due to accumulated fatigue from this type of information, and consequently - reduce the light intensity of these topics in the media.

The article analyzes the specific newspaper "Ukrainian Truth", so that it became clear that the content of material that serves Ukrainian journalists about issues over the past six months is deeper and more detailed than other newspapers. Moreover, in this paper is a slightly modified list of issues concerning Ukrainian problem. Journalists, "Ukrainian Truth" try to report the issue Ukrainian problems Ukrainian-Russian war quickly, truthfully, comprehensively and in detail.

In that East of our country has an extensive secret service agents of the Russian Federation, Russian saboteurs and mercenaries, Russia supplies arms to insurgents and new, is shelling our positions from its territory, so the task of Ukrainian media is double: not only the quality and timely report accurate information, but also to lead a decent fight, at the level of disinformation society.

So ukrainian journalists, regardless of whether it is radio or TV reporters, journalists of newspapers should try to inform the audience of all the information without flames, truthfully and comprehensively. Also they should extend the messages, search for new information drives and do not be lazy to submit all the facts. It should also be remembered that elimination of a problem depends on how well, truly, effectively, comprehensive journalists serve important information for ukrainian society.

Key words: ukrainian problem, the task of the media, disinformation society, comprehensive presentation of information.